

A főhercegnő

Az 1717-ben született Mária Terézia főhercegnő gyermek- és fiatalkorát nem árnyékolta be apja egyre súlyosbodó gondjai. Egyrészt azért nem, mert a leányági örökösödést – Bajorország kivételével – minden fontos hatalom elismerte, másrészt és főleg azért nem, mert a jó egészségnek örvendő császár szinte haláláig bízott abban, hogy fiú utóda is lehet még. Mária Teréziában így apja nem utódát látta, s nem is készítette fel az uralkodói feladatok ellátására. Húgával, az egy évvel fiatalabb Mária Annával együtt a szokásos nevelésben részesült. Matematika, történelem, latin, olasz, spanyol, francia volt a fő tantárgy, illetve a vadászat, tánc, célba lövés stb.

Természetesen Mária Terézia kezével is „üzleteltek”. A választás Lotharingiai Ferencre esett, aki akkor már évek óta Bécsben élt és elnyerte III. Károly bizalmát. 1736-ban az ifjú pár – uralkodói körökben szokatlan – szerelmi házasságot kötött.

A császár a vejét – lányával ellentétben – bevonta a politikába, sőt, szerette volna, ha hadvezéri babérokat is szerez, ezért főparancsnokká nevezte ki a második török háború idején. Döntése nem bizonyult szerencsésnek: parancsnok és serege egyaránt kudarcot vallott. De Mária Terézia férje különösebb politikusi képességekkel sem rendelkezett. 1740 őszen, amikor III. Károly váratlanul meghalt, igencsak kérdéses volt, hogy a Pragmatica Sanctio értelmében őt követő lánya el tudja-e foglalni trónjait, meg tud-e felelni a reá szakadt feladatoknak.

A magyar királynő

Bajorország azonnal bejelentette igényét a Habsburg-örökségre. Egy régi családi szerződést előhalászva jelentkezett a spanyol király is. Franciaország várt az elismeréssel és habozott Szászország is, amely szintén találhatott jogalapot igényei megalapozására. A porosz király, II. Frigyes szívesen segített volna a fiatal örökösnek, ha cserébe megkapja Sziléziát. Mielőtt azonban ajánlatát komolyan mérlegelhették volna Bécsben, fegyverhez nyúlt, és kirobbantotta az osztrák örökösödési háborút (1740–1748). Mária Terézia és a birodalom szempontjából létkérdés volt: hogyan foglal állást a magyar országgyűlés? A rendek ugyan az 1722–23-as országgyűlésen elismerték a nevezetes Pragmatica Sanctio törvényt a nőági örökösödésről és a birodalom oszthatatlanságáról, de ezt – a bajorokon kívül – a többi, szavát éppen felejtő hatalom is megette.

1741 májusában Pozsonyban összeült a magyar országgyűlés. Június 25-én Mária Teréziát az évszázadok óta kialakult rítusok szerint királlyá koronázták. Mária Terézia nemcsak a koronára, hanem az ahhoz tartozó országok segítségére is számított. Ennek megszerzése reményében kerített sort az ismert, emlékezetes jelenetre a pozsonyi várban és a magyar rendek megadták a segítséget, „életük és vérük” felajánlásával.

A kortárs Európa felfigyelt a magyarok tettére, s Mária Terézia is nagyra értékelte a segítséget. 33 év múlva, amikor már korántsem volt olyan bensőséges viszonya a magyar nemzettel, így írt róla: „Neki köszönhetem helyemet elődeim trónján; uralkodásom alatt a legnagyobb odaadást tanúsította irányomban és hatékonyan támogatót céljaim megvalósításában.” Nem túlzott. Anglia és Hollandia csak Magyarország egyértelmű állásfoglalása után nyújtott valóságos segítséget, így a főhercegnő nemcsak magyar és cseh királynő lett, hanem – férje megválasztása után, 1745-ben – császárné is.

A császárné

Mária Terézia megszerezte és meg is tartotta örökségét, s uralkodása negyven éve alatt tovább erősítette a dinasztia pozícióit. Sikerét nem átlagon felüli képességei, hanem bölcsessége, kitűnő gyakorlati érzéke, és – nem utolsósorban – nőisége magyarázza. Képességeit bölcsen felmérte. Következetesen és tudatosan szakmai szempontok alapján választotta meg tanácsadóit és vezető politikusait. Férfi körül soha nem alakul ki ilyen tekintélyes, képzett tanácsadói gárda. Nő körül is csak akkor, ha kellő bölcsességgel van felvértezve. Mária Terézia tudott bánni a férfiakkal. Európa első számú uralkodónője és asszonya úgy vélte, és állandóan hangoztatta is, hogy a természetes hierarchia szerint a férfiak a nők fölött állnak. Férje, a császár például – miközben a politikában alig kapott szerepet – soha nem érezhette úgy, hogy alárendelt lett volna Mária Teréziával szemben.

Mária Terézia hosszú levelekben tanította a női mesterség fortélyaira lányait is. Tudod, hogy mindenben alá vagyunk rendelve férjünknek – írta 1766-ban Mária Krisztinának – „engedelmességgel tartozunk neki, egyetlen törekvésünk az kell legyen, hogy kiszolgáljuk, hasznosak legyünk számára, [...] legjobb barátunkká tegyük”. A Versailles-ba került Mária Antóniát is azért ostromozta leginkább, mert úgy értesült, hogy viselkedésével sérti férje, XVI. Lajos férfiúi önérzetét.

Az intelligens, méltóságteljes nő, férfiak iránti nagybecsülését kinyilvánította politikusai és tanácsadói iránt is, s ezzel teljes mértékben magához láncolta őket. A tanácsaikat kérő – bár azokat nem feltétlenül megfogadó – nőben a hiú férfi politikusok soha nem láttak vetélytársak, s megtiszteltetésnek érezve bocsátották rendelkezésére tudásukat és szolgálataikat.

A családanya

Gondoskodás, aggodalom, büszkeség, féltés, szemrehányások sora és szeretet árad abból a sok száz levélből, amelyet férjének és gyermekeinket írt. Egészségügyi problémáik, a lányok terhességei, külső megjelenésük, olvasmányaik, lelki és vallási életük éppúgy foglalkoztatták, mint politikai küldetésük. Okkal, hiszen a főhercegek és főhercegnők élete rivaldafényben zajlott, amiért Mária Terézia meg is tett mindent.

Gyermekei – miként egykor maga is – a Habsburgok ősi tradícióinak megfelelően a dinasztia érdekeit szolgáló házasságokat kötöttek. Az uralkodónő minden tőle telhetőt megtett azért, hogy házastársaik vagy feladataik révén Itáliában, Spanyolországban, Németországban, Németalföldön és másutt élő gyermekei örökjenek a dinasztia érdekei fölött. Gyermekei közül csak Mária Amáliát – műveletlensége miatt – és Mária Antóniát – könnyelműsége miatt – kellett gyakran korholnia, a többiekkel általában elégedett volt.

Mária Terézia azonban nem csak mint nő, hanem mint anya (és társuralkodó) is bölcsnek bizonyult, a feszültségeket nem élezni, hanem tompítani igyekezett. Soha nem felejtette el kiemelni a császár nagyszerű képességeit, és mindenkitől megkövetelni a neki járó alattvalói vagy éppen testvéri

tiszteletet. A jogot azonban, hogy véleményét anyai szigorral és nyíltsággal megmondja, mindvégig, gyermekei felnőttkorában is fenntartotta magának.

Abban, hogy Mária Terézia elfogadta a világot úgy, ahogy volt, alapvető szerepet játszott meghatározó, de nem fanatikus vallásossága. Gyóntatója, Ignaz Müller és olvasmányai a léttel szembeni méltóságteljes alázatot sugallták neki, amely révén összeegyeztethető a közéleti aktivitás és a világ létének bölcs tudomásulvétele. Ez talán Mária Terézia személyiségének a titka.

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/maria_terezia Szerző: Poór János

Mária Terézia, a szerelmes királynő

Ausztria uralkodó főhercegnője, Magyarország apostoli királynője, Csehország királynője negyven évig ült a trónon. És ebben a tanévben ☺ ünnepelné a 300. születésnapját.

Nem a trónra szánták a cserfes, táncolni imádó kislányt, de bátyja korai halála miatt, na meg amiatt, hogy III. Károlynak és Erzsébet Krisztina királynénak nem született több fia, átírták a Habsburgok terveit. Évekkel korábban hozták tető alá a Pragmatica Sanctiót, mellyel a dinasztia biztosította a nőági örökösödést, és ezt az európai nagyhatalmak is elismerték. Mégis, amint trónra került, ezt elfelejtették a koronás kollégák, és megkezdődött az osztrák örökösödési háború, mindenki akart egy részt a birodalomból. De Mária Terézia, elsősorban Magyarországnak köszönhetően, megvédte birodalmát, sőt továbbfejlesztette azt.

Regényes sors

Magán- és családi életéről keveset beszélünk, pedig lányregénynek is beillene a háromszáz évvel ezelőtt született Mária Terézia sorsa.

1717. május 13-án a kora reggeli órákban jött a világra a főhercegnő, és még aznap keresztvíz alá tartották. Két húgával együtt kellemes gyermekora volt, nevelőnők gondozták és oktatták, matematika, történelem, latin, olasz, spanyol, francia volt a fő tantárgy, illetve a vadászat, tánc, célba lövés, ha maradt szabad idejük. 11 éves korától Fuchs grófné vette szárnyai alá, ő egész életében

mellette maradt, ő volt a legjobb barátja. Mária Terézia annyira szerette, hogy a császári kriptában temettette el, így a grófné az egyetlen nem Habsburg a kapucinusok kriptájában, a dinasztia legendás temetkezőhelyén Bécsben.

A “mások háborúznak, te csak házasodj, boldog Ausztria” elvét követve Mária Terézia frigye is a politikától függött. Spanyol, bajor, porosz vőlegények nevei merültek fel, a tengeri hatalmak – Anglia és Hollandia – óhajára azonban jelentéktelenebb jelölt után kellett nézni. A választás Lotharingiai Ferencre esett, aki kilenc évvel volt idősebb leendő feleségénél.

Férje halála után csak feketét viselt

Ferenc és Mária Terézia házassága a Habsburgok történetében szokatlan módon szerelmi frigy volt. Hogy mennyire szerették egymást az is mutatja, hogy Ferenc halála után Mária Terézia kizárólag feketét hordott, és haját is rövidre vágatta.

Ferenc amúgy nem volt politikus alkat, de kitűnő pénzügyi szakemberként komoly magánvagyonot gyűjtött és gyakran kiségtette a feleségét, ha annak anyagi gondjai voltak. Igen jóképű volt, ami a folyamatosan áldott állapotban lévő és egyre terebélyesedő Mária Teréziából féltékenységet váltott ki. Az uralkodói pár ennek ellenére boldog családi életet élt.

Modern nevelési elvek és egészségtudatosság

Az akkori porosz nagykövet leveleiből tudjuk, hogy kispolgári háztartást vittek, a családi légkör fesztelen és barátságos volt. Naponta együtt reggeliztek a gyerekekkel, akik mise után kilenctől tanultak, a mama pedig az államügyeket intézte, gyakran úgy, hogy séta közben kis asztalkát erősített a derekára, hogy olvasni tudjon vagy papírokat aláírni. Kettőkor volt a közös ebéd, délután lovagoltak, vívtak, zene- és táncórákat vettek a főhercegek és főhercegnők, anyjuk ismét dolgozott, gyakran esti kilenc óráig is.

Minden gyermeknek minden palotában ötszobás lakosztálya és egy komornából, egy komornyikból és három cselédből álló saját személyzete volt. Mária Terézia akkor igen szokatlan modern nevelési elveket vallott az egészséges táplálkozásról, öltözködésről és a sport fontosságáról. De néha átesett a ló túloldalára. Hogy eddze gyerekeit, megparancsolta, hogy házon belül télen se öltöztessék melegen őket. Ez gyakori meghűléseket okozott, mert a bécsi Burgot nehéz volt átfűteni, a folyosók pedig huzatosak voltak. Amikor kitört a himlőjárvány, a királynő beoltatta magát és csemetéit is, ami elképesztő dolog volt akkoriban, hiszen akkor úgy vélték, szándékosan megfertőzik magukat. De kiderült, hogy az oltás védettséget ad, s ha a királynőn segített, akkor a mindenki más is, gondolták az emberek. Amúgy ha valamelyik kis Habsburg megbetegedett, a királynő maga virrasztott betegágya mellett.

Mária Terézia állandó levelezésben állt valamennyi gyermekével azok házassága után is, nevelte, intette, fedtte őket, tanácsokat adott mind családi életükre, mint politikai befolyásuk miatt. 1780-ban bekövetkezett haláláig összetartotta a családot.

(Forrás: Hammond: Mária Terézia, Erzsébet, Zita; Etlstorfer: Mária Terézia a gyermekszobában)

Forrás: <https://www.nlcafe.hu/ezvan/20170513/maria-terezia-tortenetek-a-multbol/>

I. (Lotharingiai) Ferenc német-római császár, Mária Terézia férje, a Habsburg-Lotharingiai-ház alapítója. Bár az uralkodót az államügyek vitelétől igyekeztek távol tartani, Ferenc üzletemberként kifejezetten tehetségesnek bizonyult.

Ferenc a bécsi udvarban élt, ahol III. Károly császár pártfogását élvezte, sőt a császár őt szemelte ki lánya, Mária Terézia férjének. Pozsonyi székhelyén az ügyekkel nem sokat törődött, inkább a közeli Bécsben udvarolt (franciául, mert németül élete végéig sem tanult meg tisztességesen) jövődő feleségének, akivel szép lassan egymásba szerettek.

A fenséges párnak az idők során tizenhat gyermeke született, közülük II. József és II. Lipót császár magyar király, a tragikus sorsú Marie Antoinette pedig francia királyné lett. Ferencsel némi franciás könnyedség költözött be a bécsi Burg falai közé, ahol a spanyol etikett szigorú szabályai uralkodtak. Ferencet 1745-ben német-római császárrá választották, de az uralkodással sok gondja nem volt, nem is lehetett. Felesége ügyelt arra, hogy az államügyektől távol tartsa, amikor egyszer mégis felszólalt a koronatanácsban, az egyébként fülig szerelmes Mária Terézia durván ráförmedt: ne foglalkozzon olyan ügyekkel, amikhez nem ért.

Üzletemberként viszont kifejezetten tehetségesnek bizonyult. Nemcsak a hétéves háborúban a csőd szélére került birodalom, hanem saját pénzügyeit is stabilizálta. Fiatal korában felgyűlt adósságait gyorsan "ledolgozta", sőt élete végén hatalmas magánvagyonra volt. Állampapírokból szerzett pénzét birtokokba fektette, és külföldön fialtatta, majd maga is bankot alapított. Csendestárs volt a lottó bevezetésénél és hadiszállítóknál, gyárakat és manufaktúrákat alapított, kísérletezett az alkímiával is.

A jóképű, a női szépségnek ellenállni képtelen Ferenc hajlamos volt a félrelépésre, de erre egyre nehezebben volt módja: gyanakvó felesége ugyanis megszigorította a császárváros erkölcsét. Ferenc 1765. augusztus 18-án Innsbruckban, Lipót fia esküvőjére készülve halt meg. Mária Terézia élete végéig gyászolta, haját ettől kezdve rövidre vágva hordta, gyászruháját nem vetette le, szobáját feketével vonatta be, és utolsó szavai is ezek voltak: "Hozzád!"

Forrás: <https://mult-kor.hu/fulig-szerelmes-volt-maria-terezia-a-szoknyabolond-csaszarba-20150818>